

Per e-mail iklisovic@nza.nl en kdijk@nza.nl

En per aangetekende post

Nederlandse Zorgautoriteit

T.a.v. mevr. Klisović-Jansen en mevr. Van Dijk

Postbus 3017

3502 GA Utrecht

Utrecht, 27 augustus 2025

Geachte mevr. Klisović-Jansen en mevr. Van Dijk

Namens de Coöperatie Landelijke Eerstelijns Farmacie U.A. (LEF) stuur ik u deze brief. LEF is zoals u weet een landelijk overkoepelend orgaan. LEF verenigt en ondersteunt regionale apothekersorganisaties (RAO's) en behartigt de belangen van die regio's. Dat is noodzakelijk omdat de eerstelijnszorg onder stuk staat. In dat kader hebben wij aanstaande 4 september 2025 een overleg met de NZa gepland staan.

Op 4 september 2025 zouden wij het ook graag over de gevolgen van de jaarverantwoordingsplicht uit de Wet toetreding zorgaanbieders (Wtza) voor apothekers hebben. Dat komt door het volgende.

Voor apothekers gold ten aanzien van de Wtza een tijd de zogenaamde 'pauzeknop': apotheken hoefden hun jaarverantwoording over de boekjaren 2022 en 2023 niet te publiceren.¹ Over het boekjaar 2024 moeten apotheken nu wel (voor het eerst) aan de jaarverantwoordingsplicht voldoen.² Dat betekent dat apothekers in principe uiterlijk voor 1 juni 2025 een jaarverantwoording openbaar moesten maken.

Veel apothekers hebben hiervoor uitstel aangevraagd. Dat komt mede door de fundamentele bezwaren met betrekking tot de verplichting tot het openbaren van een jaarverantwoording. Het openbaren van de jaarverantwoording heeft voor apotheken (en het zorgstelsel van de Zorgverzekeringswet) grote negatieve gevolgen, waardoor het openbaren van de jaarverantwoording niet van hen verwacht mag en kan worden. Dat zetten wij ter voorbereiding op het gesprek van 4 september 2025 graag voor u uiteen in deze brief.

¹ Besluit van 21 mei 2024, houdende wijziging van het Besluit uitbreiding en beperking werkingssfeer Wmg ter tijdelijke beperking van de werkingssfeer van artikel 40b van de Wet marktordening gezondheidszorg.

² Apotheken vallen niet onder de reguliere uitzonderingen in (artikel 5a van) het Besluit uitbreiding en beperking werkingssfeer Wmg.

Inhoudelijke bezwaren jaarverantwoordingsplicht

LEF meent dat een openbare jaarverantwoordingsplicht voor apothekers averechts werkt. Het is allereerst niet doelmatig, maar (ten tweede) wel administratief (zeer) belastend voor apothekers en brengt ten derde ook nog eens risico's met zich voor de toekomst van de openbare farmacie in Nederland.

Wij begrijpen dat de NZa in beginsel niet zelf verantwoordelijk is voor het maken van de Wtza. Tegelijkertijd rust op de NZa wel de taak om bij de uitvoering van wet- en regelgeving te kijken naar de uitvoeringswerkelijkheid. In dat kader geldt dat de inconsequenties in de wetgeving het speelveld voor apothekers steeds (en wat ons betreft onnodig) complexer en administratief meer belastend maken.

Wij merken daarbij ook op dat Raad van State in 2024 kritische kanttekeningen heeft geplaatst bij het besluit waarmee apotheken vanaf boekjaar 2024 alsnog hun jaarverantwoording moeten openbaren. Zo vroeg de Raad van State zich met name af of *“de oorzaken die hebben geleid tot de tijdelijke ontheffing zijn weggenomen en iedere zorgaanbieder in staat zal zijn om vanaf boekjaar 2024 te voldoen aan de jaarverantwoordingsplicht.”*³ Ook merkte de Raad van State op dat de uitbreiding van de doelgroep van aanbieders die onder de jaarverantwoordingsplicht valt *“beperkte meerwaarde”* heeft.⁴ LEF deelt deze analyse. LEF meent dat het momenteel onvoldoende duidelijk is of en zo ja welke concrete meerwaarde de jaarverantwoordingsplicht voor apotheken heeft. Wel staat vast dat de jaarverantwoordingsplicht voor apotheken duurzaam grote lasten en risico's veroorzaakt.

Risico's jaarverantwoordingsplicht voor apothekers en negatieve gevolgen voor de toekomst van apothekers

Daarnaast vraagt LEF zich af of de NZa zich voldoende realiseert wat de negatieve gevolgen zijn van de jaarverantwoordingsplicht. Er zijn zowel privacy risico's als mededingingsrechtelijke risico's.

Privacy van apothekers

De jaarrekening wordt openbaar gemaakt op www.jaarverantwoordingzorg.nl. Hoewel de jaarverantwoording geen persoonsgegevens mag bevatten die niet in de vragenlijsten in DigiMV worden uitgevraagd of niet wettelijk verplicht zijn om te vermelden, zijn jaarrekeningen eenvoudig te herleiden naar individuele apothekers. De naam van de organisatie (zoals bij KvK ingeschreven), vestigingsplaats en het type rechtsvorm worden wel openbaar gemaakt bij kleine ondernemingen. Het is dus voor alle marktpartijen (of het nu een inwoner van het dorp, een concurrent, een zorgverzekeraar of een leverancier is) herleidbaar naar individuele apothekers. Iedereen kan via de KvK eenvoudig achterhalen wie de eigenaar is van een apotheek. Dit geldt zeker voor kleine dorpen waar slechts één of enkele apotheken actief zijn op een adres of in een stadsdeel.

Dat betekent dat privé-inkomen, vermogen, solvabiliteit en/of schuldenlast op straat komen te liggen. Dat wil niemand. Openbare financiële informatie kan ook leiden tot gerichte markering of zelfs misbruik in de vorm van oplichting of zakelijke *phishing*.

³ Zie het Advies van de Raad van State en het Nader Rapport van de minister van 16 mei 2024. Zie: zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2024-17307.pdf, p. 5.

⁴ *Ibid*, p. 6.

Mededinging tussen apothekers

Naast dat er privacy risico's zijn, heeft de jaarverantwoordingsplicht ook verstreckende negatieve gevolgen voor de (mededinging op de) markt voor apotheekeezorg. Jaarverantwoordingen bevatten namelijk gegevens over eigen vermogen, omzet, winst en kostenstructuur (waaronder lonen en salarissen).⁵ De jaarverantwoordingsplicht behelst onder meer dat aanbieders rapporteren over hun eigen personeelskostenratio en zorgopbrengstenratio.

Om een indruk te krijgen van de financiële gezondheid van de zorgaanbieder in het boekjaar, dient de zorgaanbieder de hiernavolgende indicatoren in te vullen.

Rentabiliteit ¹	Ratio
Liquiditeit ²	Ratio
Solvabiliteit ³	Ratio
Personeelskostenratio ⁴	Ratio
Zorgopbrengstenratio ⁵	Ratio
Budgetratio ⁶	Ratio

De informatie is ten eerste concurrentiegevoelig en zou een apotheek normaal gesproken niet (willen) delen met concurrenten. Zeker in regio's (dorpen of steden) waar niet veel apotheken actief zijn, zal het delen van concurrentiegevoelige data al snel tot onbedoelde of ongewenste afstemming kunnen leiden. Personeelskosten vormen bovendien een belangrijke concurrentieparameter voor apotheken. Dat komt onder andere door het almaar groter wordende arbeidsmarktprobleem.

Concurrenten (of ketens van concurrenten) kunnen deze data uit de jaarverantwoording analyseren en hun strategie overeenkomstig aanpassen. Grote ketens hebben bovendien meer middelen om de data uit jaarverantwoordingen te analyseren en strategisch te gebruiken. Zelfstandige apotheken zijn daarbij relatief kwetsbaar. Dit belemmert het *level playing field* tussen apotheken.

Verslechtering onderhandelingspositie van apotheken

Maar er ontstaan niet alleen risico's tussen apotheken onderling. Ook de onderhandelingspositie van apothekers ten opzichte van (1) zorgverzekeraars en (2) leveranciers zal verslechteren. De te openbaren informatie is namelijk voorts bedrijfsvertrouwelijk. Die data worden door openbaarmaking van de jaarverantwoording niet enkel zichtbaar voor concurrenten maar ook voor alle zorgverzekeraars. Zorgverzekeraars, ook als het kleinere zorgverzekeraars zijn, beschikken permanent over grote inkoopmacht ten opzichte van apotheken. Dit is recent nog door de rechter⁶ en eerder dit jaar door de

⁵ Zie Regeling van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 14 oktober 2024, kenmerk 3968720-1071097-PZo, houdende de wijziging van de Regeling openbare jaarverantwoording WMG, Regeling Jeugdwet en Uitvoeringsregeling Wtza in verband met de introductie van vrijstellingen voor micro zorgaanbieders, versimpeling van de openbare vragenlijst van de jaarverantwoording en het vervallen van de grens van tien zorgverleners in het kader van de toelatingsvergunning: zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2024-34738.html#n3.

⁶ Rechtbank Midden-Nederland 10 april 2025, zaaknr. C/16/588987/KG ZA 25-64 (*Westfalen Medical c.s. / ONVZ*).

ACM bevestigt voor aanbieders van hulpmiddelenzorg, maar geldt evenzeer voor apotheken.⁷ Apotheken ontvangen immers evenzeer een niet-onderhandelbaar contractaanbod van de zorgverzekeraar. Zorgverzekeraars zullen de bedrijfsvertrouwelijke informatie tegen apotheken gaan gebruiken in het zorginkoopproces. Dat is schadelijk nu de apotheken van de zorgverzekeraars afhankelijk zijn en de zorginkoop reeds bestaat uit 'tekenen bij het kruisje' door eerstelijnszorgaanbieders, aldus de ACM.⁸ Tevens kan de relatie met leveranciers veranderen.

LEF meent dat deze risico's en ontwikkelingen, te meer nu de tarieven in de openbare farmacie al jaren onder druk staan potentieel zeer schadelijke gevolgen hebben voor de toekomst en continuïteit van de apotheekzorg.

Conclusie en verzoek

Concluderend meent LEF dat de noodzaak van de jaarverantwoordingsplicht voor apotheken niet vaststaat, terwijl de schadelijke effecten voor apotheken (zeer) groot zijn. LEF verzoekt de NZa daarom primair om niet handhavend op te treden tegen apotheken die *geen* jaarverantwoording over boekjaar 2024 aanleveren. Daarnaast verzoekt LEF de NZa om in overleg te treden met het ministerie van VWS om te bezien of een uitzondering op de jaarverantwoordingsplicht kan worden gemaakt voor apothekers.

Uiteraard zijn wij graag bereid eventuele vragen van de NZa te beantwoorden en één en ander nader toe te lichten in het overleg van 4 september 2025.

Met vriendelijke groeten,
namens het bestuur van LEF

Miriam Stoks
Voorzitter Landelijke Eerstelijns Farmacie

Sebastiaan Wegman
Bestuurslid Landelijke Eerstelijns Farmacie

⁷ Zie besluit ACM d.d. 20 februari 2025 met kenmerk ACM/24/193485 (*Mediq/Mathot*).

⁸ *Ibid.*